

Mūsdienu problēmu maskarāde

(Šis daļēji izvērstais autorreferāts, nolasīts konferencē Ādažos 2009. gada jūlijā.)

„Prāts saka: kādēļ Dievs ir radījis sāpēm un ciešanām pilnu dzīvi? Vai pasaule nebūtu labāka bez ciešanām un mokām? Viņš taču ir visu lietu pamats un sākums, kādēļ tad viņš pacieš pretīgo, kādēļ nesalauž Jauno, lai visās lietās būtu tikai labais vien?”

Atbilde: Neviena būtne bez pretestības nevar atklāties pati sev, jo, ja nav nekā, kas tai pretojas, tad tā iet arvien uz priekšu un nekad neatgriežas sevī. Bet tā kā tā atkal neieiet sevī kā tajā, no kā tā sākotnēji ir izgājusi, tad tā arī neko nezina par savu sākotnējo stāvokli.

Ja dabiskai dzīvei nebūtu nekādas pretestības un nekāda mērķa, tad tā nekad nejaudātu par savu avotu, no kura nākusi. Tad apslēptais Dievs paliktu dabiskai dzīvei nezināms.”

Jakob Böhme, „Theosophie oder hochteure Pforte von göttlicher Beschaulichkeit.”

„Priecīgi pārdzīvojumi ir likteņa dāvanas, kuru vērtība ir redzama tagadnē.

Turpretī ciešanas ir atziņu avots, kuru nozīme atklāsies nākotnē.”

Rūdolfs Šteiners

Dzīve sagādā problēmas, kas liek mums ciest, justies neapmierinātiem, un tas ir labi, jo, ja vienmēr būtu tikai saulainas dienas, mēs varētu tikai vairāk vai mazāk omulīgi eksistēt un netiktu ne soli uz priekšu savā attīstībā. Mēs nepazītu sāpes, bet arī nespētu izjust un novērtēt savu veselību; mēs nezinātu, ko nozīmē baiļu sažņaugta sirds, bet nepazītu arī brīvības sajūtu pēc to pārvarēšanas; mēs nepazītu izmisuma murgu, bet mūsu sirds arī nespētu ielīksmoties laimes nojausmā.

Būtībā visa mūsu dzīve – visu kopā un katra atsevišķa – sastāv no visdažādākajām problēmām. Mēs esam atnesuši tās sev līdz ienākot šajā pasaulē, un mūsu dzīves uzdevums pastāv to izpratnē un risināšanā. Ja kāds to vēl nav ievērojis, tad viņš vēl saldi dus un nav īsti sācis dzīvot. Šai ziņā visas problēmas ir mūsu lielie un mazie palīgi ceļā pie mūsu mērķa, t.i., pie sevis pašiem, pie sava avota.

Šķirstot visas iespējamās problēmas, ar kurām mums dzīvē mēdz būt darīšana, godīgi sakot, es varēju atklāt tikai vienu, no kuras nevar gūt nekādu labumu, un tā ir mūsu nevēlēšanās brīvprātīgi risināt savas problēmas. Mēs tās bieži vien pat mīlam un negribam no tām šķirties, tādēļ arī pastāvīgi vairāk vai mazāk apzināti dezertējam no „kaujas lauka”, kurā dzīve mūs nostāda, un līdz ar to noraidām likteņa piedāvātos problēmu risinājumus, kas varētu palīdzēt mums spert kādu soli uz priekšu pilnveidošanās ceļā.

Vienkāršs piemērs: ja man, teiksim, ir problēmas ar kuņģi, es eju pie ārsta un ļauju izrakstīt sev zāles, kas remdina sāpes vai novērš nepatīkamas sajūtas, lai arī īstā problēma ir vienkārši neveselīgs uzturs. Man garšo saldumi, vai treknumi, vai asumi, tādēļ es izvairos atzīt šo problēmu un cīnos ar sāpēm, kas būtībā ir tikai signāls, aicinājums pievērst uzmanību īstai problēmai: manai neziņai un gribas vājumam. Tas man nepatīk, jo cīņa ar to prasītu no manis iekšēju piepūli, izziņas darbu, atteikšanos no ieradumiem, līdzšinējo vērtību revīziju utt., un es neļauju sev iestāstīt, ka tā ir vienīgā iespēja gūt no šīs problēmas kādu labumu, proti, cīņā ar to nostiprināt savu gribu, savu Es. Šajā gadījumā tas ir acīmredzami, bet tā tas ir arī ar daudzām citām problēmām, kur kopsakarības nav tik skaidri saskatāmas.

Agrākos laikos diez vai bija iespējams izvairīties no problēmām tādā mērā, kā šodien. Liktenis teica savu vārdu un cilvēkam bija jāpakļaujas: ja karš, tad jāiet karā, ja epidēmija, jāslimo, ja jāmirst, tad jāmirst, ja precības, tad uz mūžu. Iespēja izvairīties no likteņa ir viens no modernās pasaules sasniegumiem. Jaunajos laikos ir sagudrots bezgala daudz līdzekļu aizklāt no cilvēka viņa likteni un radītas bezgala daudzas iespējas izvairīties no nepieciešamības to izdzīvot. Zāļu jūra, potes, reanimācija, laulību šķiršana, veco ļaužu pansionāti ir tikai daži no tiem. Tas ir iespējams tieši tādēļ, ka mēs tiekam pamazām atlaisti brīvībā, lai arī praktiski vēl neesam īsti gatavi izdzīvot to ar pilnu atbildību. Tas ir garīgās cilvēces vadības lielais risks, bet acīmredzot citādi nevar, jo peldēt var iemācīties tikai ūdenī, un mums ir jāsasniedz savs cilvēciskais briedums, ko mēs varam tikai izmantojot savu brīvības iespēju. Tātad problēmas ir maize mūsu pilnveidošanās ceļā. Tikušas atrisinātas un pārvarētas, tās nes savus augļus, ko mēs saucam par pieredzi un dzīves gudrību. Gudrība ir kristalizētas sāpes – fiziskās, dvēseliskās un garīgās.

IEKŠĒJĀS UN ĀRĒJĀS PROBLĒMAS

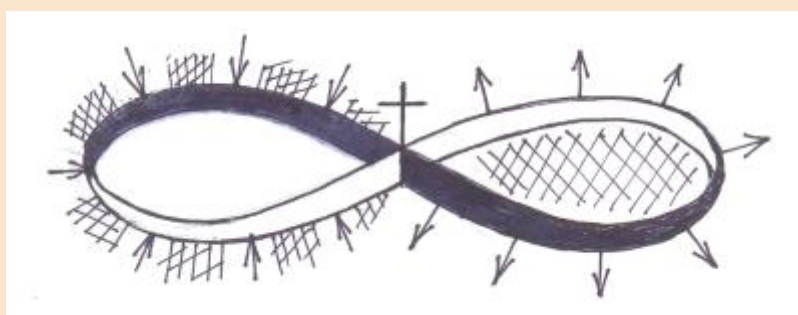
Virspusēji skatoties, šķiet, ka var atšķirt ārējās un iekšējās problēmas. Ārējās ir tās, ko mums sagādā dažādi apstākļi un citi cilvēki it kā bez mūsu līdzdalības un vainas, un iekšējās ir tās, ko mēs izjūtam kā pašu gribas vājumu, nedrošību, paviršību, skaudību, mantkārību un vēl simts un vienu nepilnību, kas neļauj mums godam tikt galā ar šīm ārējām problēmām vai justies laimīgiem pat samērā labvēlīgos apstākļos. Bet jau ieskatoties dzīvē tikai nedaudz precīzāk, var nojaust, ka abas šīs problēmu kategorijas ir nesaraujami saistītas savā starpā.

Kādēļ, teiksim, nevar atrisināt it kā ārēju ģimenes problēmu, kuras cēlonis acīmredzami ir partnera neapmierinošā attieksmē pret mums, vienkārši nomainot partneri? Vai nomainīt darba vietu, ja ir radusies konflikta situācija ar kolēģiem vai priekšniecību? Ja mēs mēģinām to darīt, tad agri vai vēlu rodas nākamais jautājums, proti, kādēļ mans jaunais partneris ir tik līdzīgs pirmajam vai vecais konflikts drīz vien iezīmējas arī pavisam jaunā kolektīvā? Faktiski otrais jautājums ir atbilde uz pirmo. Mainot tikai ārējo situāciju, mēs nevaram neko daudz izmainīt, jo tas, kas rada konfliktu, esam mēs paši. Mēs vienkārši gribam aizbēgt paši no sevis, un tas nav tik vienkārši. No otras puses, neskaitāmi cilvēki ir nonākuši pie atziņas, ka, ja viņi piepūlas labāk iepazīt paši sevi un piestrādā pie pašu netikumu un vājību pārvarēšanas, tad apbrīnojamā kārtā mainās arī ārējā situācija. Slavenais grābeklis vairs negadās tik bieži ceļā.

Šis fakts jau samērā daudziem cilvēkiem ir kļuvis par pieredzes faktoru, šī atziņa skan no visām pusēm, bet maz kas zina, kādēļ tas tā ir, un, ka tas tā nav bijis vienmēr.

GOLGĀTAS MISTĒRIJA

Antroposofija mums māca, ka jebkāda attīstība notiek pēc lemniskates principa. Lemniskate ir astoņniekam līdzīga figūra. Lai labāk saprastu šo principu, lemniskate jāiztēlojas lentes formā. Tad mēs ievērosim, ka vienas tās cilpas ārējā virsma, pārejot otrajā, pārvēršas par iekšējo virsmu. Šis princips attiecas uz jebkāda mēroga parādībām, un visai mūsu kosmosa evolūcijai izšķirošais šāda veida pavērsiens ir noticis gandrīz pirms 2000 gadiem. Rūdolfs Šteiners sauc šo notikumu par Golgātas mistēriju.

Pirms šī notikuma cilvēku dzīve tika noteikta no ārpuses, t.i., visu ārējo notikumu, pamācību, rituālu utt. uzdevums bija, sagādājot cilvēkam noteiktus maņu iespaidus un ar tiem saistītos pārdzīvojumus, veidot un kopt viņa dvēseli, viņa iekšējo pasauli. Visa ārējā dzīve tika organizēta pēc Dievu gribas atbilstoši pārcilvēciskai gudrībai. Iesvētītie, pravieši, ķēniņi, tautu vadoņi ar mistēriju starpniecību uzturēja saikni ar garīgo jeb dievišķo pasauli un regulēja savu tautu dzīvi atbilstoši tās likumiem. Parastiem cilvēkiem atlika tikai sekot viņu norādījumiem, piedalīties viņu organizētajos rituālos, izpildīt baušļus un ciest sodu par to pārkāpšanu. Tas bija cilvēces bērnības laiks, kad tā tika sava Radītāja audzināta. Kristus parādīšanās uz Zemes, viņa krusta nāve un tās pārvarēšana iezīmēja lielo lūzumu cilvēces evolūcijā. „Svētais gars”, kas kā „uguns mēles” nolaidās uz Kristus mācekļu galvām pirmajos Vasarassvētkos, ir zīme tam, ka dievišķā gara dzirksts līdz ar šo notikumu ir ienākusi katra cilvēka dvēselē. Būtībā tajā brīdī tika radīts priekšnosacījums tam, lai vadība no ārpuses pamazām varētu tikt nomainīta ar vadību no iekšpusē. Turpmāk tas, kas notiek cilvēka dvēselē, ko viņš domā, jūt un pārdzīvo, kļūst par izšķirošu faktoru ārējās pasaules pārveidošanai. Var teikt, ka, pateicoties Kristus veikumam uz Golgātas, cilvēce ir pārgājusi no vienas lielās lemniskates cilpas otrajā. Līdz tam ārpusaulē gūtie iespaidi veidoja cilvēka iekšpasauli, pēc tam norises cilvēka dvēselē – viņa domas, jūtas un gribas impulsi – izraisa pārmaiņas ārējā dzīvē.

Ja toreiz Kristus upuris ir radījis objektīvu priekšnosacījumu šim apvērsumam, tad reālajā dzīvē bija nepieciešami šie gandrīz 2000 gadi, lai viena cilvēces daļa nobriestu tam, lai apzinātos šo faktu un, atbilstoši izmainot savu pasaules redzējumu, reāli uzņemtos atbildību par tās likteņiem.

Tā tad visas ārējās problēmas ir iekšējo problēmu spoguļattēls. No šī svarīgā fakta izpratnes izriet arī metodes, ar kurām ir risināmas mūsu problēmas. Mēģinot cīnīties ar tām ārēji, mēs līdzināties cilvēkam, kas iznīcina netīkamu attēlu sadauzot spoguļi. Tad uz kādu mirkli attēls pazūd no mūsu redzesloka, bet drīz vien kāds noliek mums ceļā jaunu spoguļi, un tā, kamēr mēs sapratīsim, ka faktiski akli cīnāmies ar savu eņģeli, kuram jāgādā mums arvien jauni spoguļi cerībā, ka mēs reiz atskarsim, ka jāvērs savi pūliņi nevis pret attēlu, bet pret to, kas atspoguļojas, jo, kas tad ir problēma, kas izaug mūsu ceļā, kā ne uzdevums, kas prasās pēc risinājuma! Ja mēs to neievērojam, nemēģinām saprast, visbiežāk atstumjam to no sevis, atkratāmies no tās, tad pēc kāda laika nāk nākamā – vai arī tā pati, tikai citā izskatā – un piekļauvē skaļāk, sakrata mūs stiprāk, un kāda varbūt pat nogāž mūs no kājām, lai mēs reiz paraudzītos uz dzīvi no cita redzespunkta, jo, piemēram, no slimības gultas dzīve izskatās pavisam citādi, nekā braucot automašīnā vai defilējot pa veikaliem.

PROBLĒMU MASKAS

Visi kari, visas dabas katastrofas, visas politiskas un saimnieciskas krīzes ir tikai sadauzīto spoguļu šķembas, un vienīgais līdzeklis risināt šīs šķietami ārējās problēmas ir katram ķerties pie savu iekšējo problēmu risināšanas. Faktiski šodien šis aicinājums skan uz katra soļa, visi par to runā un raksta, daudzi arī kaut ko dara šai virzienā, un vienlaicīgi tieši šajā jomā, šķiet, var konstatēt vislielāko deficītu. Šī prasība paliek vismazāk sadzirdēta, akceptēta un īstenota, un ne jau tādēļ, ka cilvēki to neatzīst, bet vienkārši tādēļ, ka viņi neredz savas problēmas, savas īstās problēmas tur, kur tās ir. Kādēļ? Tādēļ, ka tam ir nepieciešama slavenā labā griba. Tādēļ, ka mūsu īstās problēmas ir jāatrok, jāatšifrē, jāatbrīvo no maldinošām maskām. Tas, ko mēs parasti uzskatām par problēmām, ir jau mēģinājumi atrisināt īstās. Problēmas tiek radītas tad, kad mums nekas nekaiš, kad mēs bezdomīgi un pašpārliecināti serfojam pa dzīvi, vadoties tikai pēc savas labpatikas vai pēc gluži praktiskiem apsvērumiem un nedomājot par savu domu, vārdu un darbu dziļākām sekām.

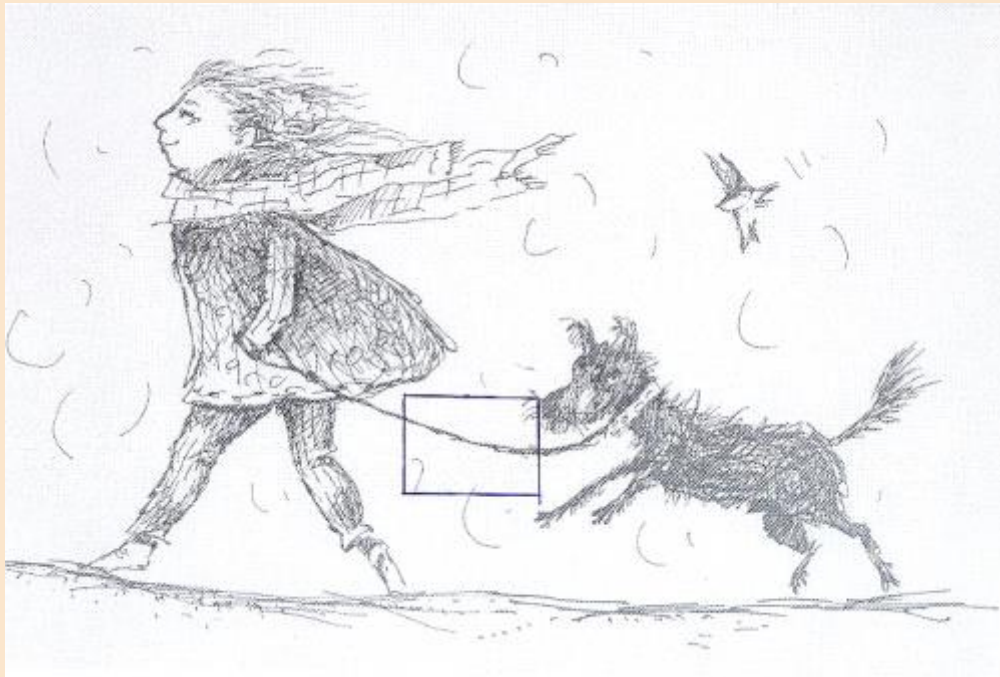
Jā gan, īsto problēmu atklāšanai un risināšanai ir nepieciešama labā griba, kas nevienam nekrīt gluži vienkārši no debesīm, ko neviens nevar ne iemantot no senčiem, ne nopirkt par naudu. Tā ir kāds pavisam jauns cilvēciska gara „muskulis”, kas mums pašiem jāizveido un jākopj un kas tad arī palīdzēs mums saskatīt mūsu īstās problēmas, atbrīvojot tās no neskaitāmām maldinošām maskām.

Es gribu ilustrēt šo domu ar diviem uzskatāmiem piemēriem, kas simboliski attēlo aizu starp mūsu spontāno iespaidu par kādu notikumu mūsu dzīvē un tā dziļāku nozīmi.

Kā Jums šķiet, kas ir attēlots šajā zīmējumā? Kaut kas durstīgs: ķēde? Varbūt pat dzeloņdrāts? Katrā ziņā nekas patīkams, vai ne?

Mēs varam minēt uz visām pusēm atkarībā no savas fantāzijas kapacitātes, bet patiesi zināt, ko tas nozīmē, mēs varēsim tikai tad, ja izdzēsīsim rāmi, kas ierobežo mūsu redzesloku un ieraudzīsim šo lietu lielākā kopsakarībā, un tad viscaur var gadīties, ka mēs jutīsimies spiesti pasmaidīt par savu pirmo iespaidu.

Šis ir piemērs tam, kā mēs dažreiz uztveram nepatīkamus apstākļus savā dzīvē, pataisot, tā teikt, mušu par ziloni un ļaujot tam nospīest sevi ar savu iedomāto smagumu.

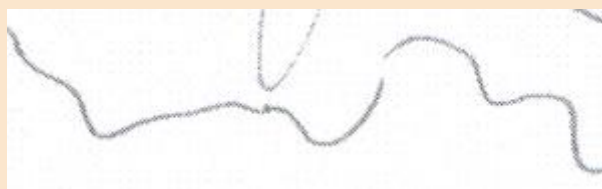
Tāpat ir arī, piemēram, ar slimību. Mūsu redzeslokā ir nelaimīgs cilvēks, kas jūtas slikti, kam kaut kas sāp, kas ir bezpalīdzīgs, varbūt viņš pat kļūst par grūti panesamu nastu saviem tuviniekiem. Kuram tad nav skaidrs, ka tā ir problēma? Mēs ciešam līdzī un darām ko varam, lai pēc iespējas ātrāk izrautu nabagu no slimības žņaugām un atgrieztu pie „normālās” dzīves.

Bet, ja mēs spētu nodzēst savā apziņā rāmi, kas ierobežo mūsu apziņas redzesloku, mēs varbūt ieraudzītu viņa eņģeli ar palīgu pulku, kas dienu un nakti rosās ap mūsu nabaga slimnieku, sadedzinot liekos sārņus, atvēsinot lieko kaisli, organizējot izdalījumus, atmiekšķējot sacietējumus vai sacietinot atmiekšķējumus, pat varbūt nepieciešamības gadījumā sabojājot kādu orgānu, kas citādi kalpo viņa kaislību apmierināšanai, vai pat paralizējot kādu organisma daļu – un tas viss, lai atraisītu tajā iestrēgušo dvēseli un izglābtu garu no pārliedas identificēšanās ar to, ko tas tik labprāt dara, kamēr ķermenim iet labi. Vai no šī paplašinātā redzespunkta neizskatās, ka problēma ir nevis pati slimība, bet tas fakts, ka cilvēks netiek izslimot, ka viņš pats negrib vai viņam neļauj mierīgi izdzīvot savu slimību, izrunāties ar eņģeli, iztaujāt viņu par īsto problēmu, kas ir kļuvusi par slimības cēloni, kas neļauj viņam sagaidīt slimības svētību? Es nemaz nerunāju par visām tām potēm un zālēm, ar kurām jau kopš paša bērna piedzimšanas brīža tiek uzsākts karš pret viņa veselīgu iekļaušanos šajā pasaulē, atņemot viņam iespēju izslimot viņa attīstībai nepieciešamās „bērnu slimības”. Šajā gadījumā īstā problēma ir nevis slimība pati par sevi, bet gan tās aizkavēšana un apkarošana, un visīstākā un visproblemātiskākā problēma ir mūsu ačgārnā domāšana, no kuras patiešām izriet visas pārējās.

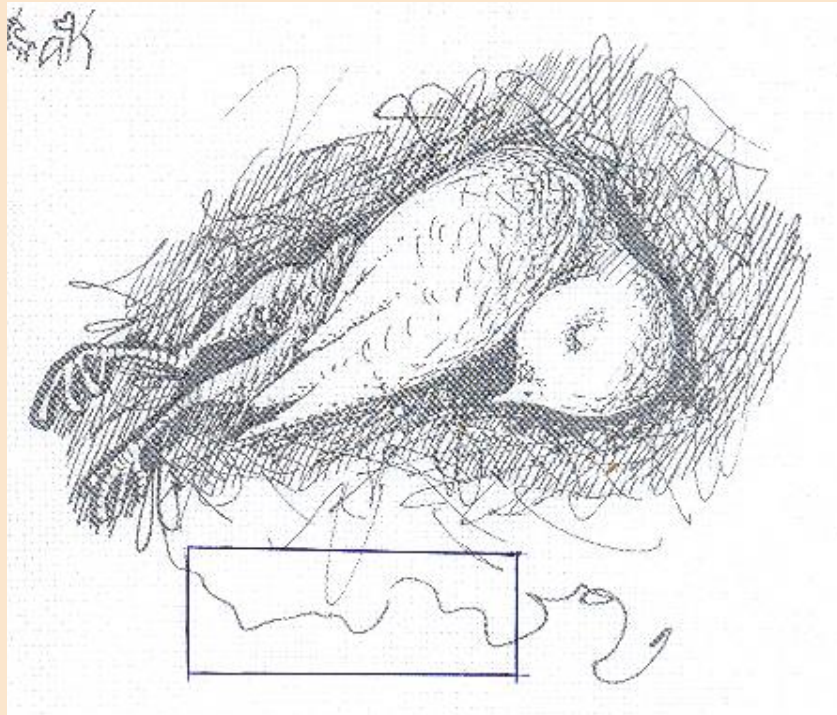
„Runa nav par to, lai mierinātu – nedz tos, kas ir zaudējuši acis, nedz kaut ko citu – īpašumu, veselību vai kādu mīļu cilvēku. Daudz nepieciešamāk ir parādīt viņiem, ko zaudējums viņiem dod, parādīt viņiem dāvanas, ko viņi saņem zaudējuma vietā. Jo vienmēr ir dāvanas. Tā Dievs to grib. Kārtība atkal iestājas. Nekas nekad nepāriet pavisam.”

(Žaks Liserāns „Aklais un sabiedrība”, izd. AntropoSofija)

Un kādu iespaidu rada nākamais zīmējums? Vai šī rotaļīgā līnija nav bezrūpīguma iemiesojums? Vai tā neaicina mūs pacelties spārnos vai līksmi deļot tai līdzī?

Paplašinot savu redzesloku šajā gadījumā, mēs, tieši otrādi, jūtamies kārtīgi piezemēti, un smaids uz mūsu lūpām pats par sevi nodziest.

Zīmējumu autore Alise Kirejeva

Šis piemērs pārstāv dažu labu jauku, priecīgu notikumu mūsu dzīvē, aiz kura, ieskatoties dziļāk, slēpjas dziļa traģēdija, ja ne mūsu pašu, tad kāda cita. Piemēram, mums ir laimējies saņemt mantojumā paprāvu summu un mēs par labiem procentiem esam „iestādījuši” to bankā augšanai. Turpmāk mēs varam dziedādami dzīvot par procentiem no šīs summas. Mūs neinteresē, no kurienes šī nauda „pil”, kurš melnos sviedros to pelna, lai atmaksātu tai pašā bankā paņemto kredītu ar „likumīgiem” procentiem, lai uzceltu mājokli savai ģimenei vai atvērtu veikaliņu, lai nodrošinātu to pašu ģimeni ar dienišķo maizi. Mums pat prātā nenāk, ka šis kredīta ņēmējs bez savas ģimenes uztur arī mūs, ka viņš faktiski strādā dubultā, lai mēs varētu baudīt dzīvi nepiepūloties. Ja mums kāds pateiks, ka tas ir amorāli, mēs jutīsimies apvainoti, jo tas taču ir normāli, tā tas notiek visā pasaulē, mēs taču neesam to izdomājuši utt. utj.

DARBA UN BEZDARBA PROBLĒMA

„Kopā strādājošo cilvēku kopienas labklājība ir jo lielāka, jo mazāk atsevišķais tās loceklis pretendē uz ienākumiem no paša paveiktā darba, t.i., jo vairāk viņš no šiem ienākumiem atdod saviem līdzstrādniekiem un jo vairāk viņa paša vajadzības tiek apmierinātas nevis no paša, bet gan no citu veikuma.”

Rūdolfs Šteiners „Sociālais pamatlikums”

Pievērsīsimies vēl kādai aktuālai, vispirms it kā personīgai, bet pēdējā laikā nu jau kļuvuši par masveida problēmu: bezdarbs. Miljoni cilvēku visā pasaulē zaudē darbu. Nav darba, nav naudas, par ko dzīvot un uzturēt ģimeni. Tā ir problēma, katrā ziņā cilvēki tā domā. Viņi negrib dzīvot nabadzībā, tas ir pazemojoši, necienīgi, viņu dzīve tiek izniekota naudas meklējumos.

Neiedziļinoties šoreiz šīs problēmas ekonomiskos cēloņos, uzdosim pavisam bērnišķīgu jautājumu: kur pazuda darbs? Vai tiešām tas, ko visi bezdarbnieki līdz šim ir darījuši, pēkšņi vairs nevienam nav vajadzīgs? Ja jā, tad rodas aizdomas, ka tas arī līdz šim nav bijis vajadzīgs, ja nē, kādēļ viņi pēkšņi pārstāj to veikt? Un te atklājas divas lietas. Pirmkārt, ka pazudis nevis darbs kā tāds, nevis nepieciešamība pēc tā, bet gan darba atalgojums. Un otrkārt: tā kā darbs netiek apmaksāts, cilvēki to vairs neveic.

Mēģināsim aplūkot šo fenomenu no citas puses. Ja pavēro, kādi vairāk vai mazāk apmaksāti darbi vispār tiek veikti, tad samērā drīz atklājas, ka ne vien bezdarbs, bet arī darbs var būt visai problemātiska lieta. No vienas puses tā var būt par daudz tā, ka cilvēks zem tā vienkārši sabruk, no otras puses, tas var būt darbs, kas nevienam neiet labumā, pat varbūt kaitē. Padomājiet tikai, cik strādājošu un atalgotu cilvēku piedalās vides piesārņošanā, cilvēku veselības sagandēšanā un bērnu attīstības aizkavēšanā ar potēm, zālēm, ar abstraktām skolas programmām utt.; cik strādājošo un labi pelnošo vairāk vai mazāk aktīvi piedalās laikabiedru smadzeņu skalošanā caur reklāmu un masu medijiem; visi, kas ražo, izvadā, pārdod un pielieto minerālmēslojumus, ķīmiskos tīrīšanas līdzekļus, ieročus; visi, kas piedalās veselībai kaitējošo pārtikas produktu ražošanā; kādas ierēdņu armijas katrā valstī saņem naudu par to, ka reglamentē un kontrolē strādājošo cilvēku darbu. Ja tā paskatās, tad sētnieka vai atkritumu vācēja darbs ir vishumānākais un visekoloģiskākais salīdzinājumā ar visiem noskaitītajiem darbiem. Vai tā tik tiešām nav darba problēma? Un visi šie darbi tiek veikti tikai un vienīgi tādēļ, ka par tiem tiek saņemts atalgojums, turklāt, jo bezjēdzīgāks vai kaitīgāks tas ir, jo lielāks ir atalgojums. Kādēļ? Tādēļ, ka tas kādam ir izdevīgi un tādēļ, ka citādi neviens to nedarītu.

Kur tad ir īstā problēma? Vai tā patiešām pastāv atalgota darba trūkumā? Ja cilvēks varētu atbrīvoties no šīs nomācošās domas un tā vietā, lai dzītos pēc naudas, pievērstu uzmanību tam, kas viņam ir, ko viņš var, kas viņam apkārt dzīvo par cilvēkiem, kas viņiem trūkst un kā tieši viņš varētu būt viņiem noderīgs. Ja viņš varētu paveikt sevī šo apziņas pavērsienu, viņš varētu sajusties brīvs un laimīgs kā neviens bagātnieks, un viņam pavisam noteikti būtu „ko ēst un dzert un ko vilkt mugurā”, jo par tādiem ir teikts reiz par visām reizēm: „Nerūpējieties par to, ko jums ēst un dzert un vilkt mugurā. Rūpējieties par Dieva valstību; viss pārējais tiks jums dots no jūsu Debesu Tēva, jo viņš zina jūsu vajadzības labāk par jums.” Tas ir šīs problēmas vienīgais cienīgais risinājums. Bet ko nozīmē rūpēties par Debesu valstību? Tas nenozīmē neko citu, kā rūpēties par savu tuvāko. Nevis par sevi, bet par citiem, Jo „Debesu valstība” nav nekas cits, kā mīlestībā apvienojušies cilvēce. Vienkāršāk nekas nevar būt, lai arī vienlaicīgi tas nozīmē ne vairāk, ne mazāk, kā pagriezt visas pasaules attīstības plūsmu līdzšinējam pretējā virzienā, kļūstot no ņemošas būtnes par dodošu. Šī vienīgi auglīgā atbilde plīvo virs cilvēces galvām jau kopš 2000 gadiem un netiek un netiek sadzirdēta. Tādēļ problēmas samilzt.

SKEČS PAR ELLI UN PARADĪZI

Mēs paši sev esam gan elle, gan paradīze.

Internetā gadījās noskatīties video skeču par elli un paradīzi. Elles vidū stāv bļoda ar putru, tai apkārt saliktas karotes ar gariem kātiem. Melnie elles iemītņieki kļīst apkārt un, ieraudzījuši bļodu, alkatīgi metas tai klāt, atstumjot citus; katrs sagrābj pa karotei un pūlas iesmelt ar to pēc iespējas vairāk putras. Tad mēģina dabūt to mutē, bet nevar, jo kāts ir par garu. Viņi sāk grūstīties, rādīt viens otram zobus un beidzot izsmērē visu putru pa grīdu un dūsmās sakaujas savā starpā.

Tagad rāda paradīzes ainu. Vidū stāv tā pati bļoda ar to pašu putru un apkārt tās pašas karotes. Paradīzes iemītņieki vieglā solī tuvojas bļodai, katrs paņem vienu karoti, iesmeļ putru un ar laipnu smaidu pasniedz to vienam no saviem brāļiem, piesardzīgi pienes to pie viņa mutes un ļauj apēst. Tad kāds cits pienes arī viņam pie mutes savu karoti. Viņš apēd un pateicas. Tā visi ir paēduši un laimīgi.

Diez vai var skaidrāk parādīt, ka mēs patiešām paši esam gan sava elle, gan paradīze.

BRĪVĀ GARA DZĪVE UN DOMĀŠANAS KĻŪDA

„Kā Grieķijā strādnieks veica savu darbu zem sava valdnieka spiediena, kā mūsdienās strādnieks ir spiests strādāt atalgojuma dēļ, tā nākotnē pastāvēs tikai brīvs darbs; darbs un atalgojums nākotnē tiks pilnīgi atdalīti.”

Rūdolfs Šteiners

20 gs. sākumā Rūdolfs Šteiners runāja par to, ka, ja cilvēki nepiepūlēsies atvērt acis un ieraudzīt īstos jau toreiz sasāpējušo sociālo problēmu cēloņus, tad viņiem būs jāpiedzīvo arvien smagākas krīzes, kas arvien vairāk apdraudēs viņu eksistenci un galu galā jebkādu attīstību uz Zemes. Vienu no sociālā haosa iemesliem viņš redzēja tajā faktā, ka darbs un līdz ar to pats cilvēks ar savām spējām un ar savu kompetenci tiek uzskatīts par preci, kuras cenu nosaka „brīvais tirgus”, citiem vārdiem, tie, kuriem pieder nauda.

Viņš uzsvēra, ka vienīgā iespēja izvairīties no draudošās sociālās katastrofas un uzsākt cilvēciskas nākotnes veidošanu ir radikāls apvērsums domāšanā. Sabiedrības iekārtai jābūt tādai, lai katram pilngadīgam tās loceklim būtu iespēja darīt dzīvē to, ko viņš jūtas aicināts darīt. Faktiski katra cilvēka mērķis ir atrast un sabiedrības uzdevums ir palīdzēt katram atrast viņa īsto vietu un lietu dzīvē, kur un ar ko viņš var kalpot citiem atbilstoši savām spējām un nodomiem, ar kuriem savulaik ir devies savā pašreizējā inkarnācijā.

Un tas, lūk, izslēdz tiešo darba apmaksu kā motivāciju darba veikšanai. Motivācijai jārodas brīvajā cilvēka garā neatkarīgi no apmaksas. Cilvēkam jāatrod sava nodarbošanās joma un veids vadoties, no vienas puses, pēc savām spējām un, no otras puses, pēc līdzcilvēku vajadzībām, kuras viņam ir iespējams apmierināt, savukārt viņa eksistencei jātiek nodrošinātai ar tiem līdzekļiem, ko viņa līdzcilvēki ir gatavi viņam dot pateicībā par viņa devumu. Ja cilvēks strādā atbilstoši savam aicinājumam, viņš jutīsies pateicīgs tiem, kuriem viņa darbs ir vajadzīgs, par iespēju jēdzīgi piedalīties sabiedrības dzīvē, un viņam pat prātā nenāks darīt kaut ko bezjēdzīgu vai kaitīgu. Citiem vārdiem sakot, darbs tikai tad iegūs savu humāno sociālo nozīmi, ja cilvēks to veiks pilnīgi brīvprātīgi un pašizliedzīgi, sekojot savam aicinājumam, un saņems no līdzcilvēkiem nepieciešamo savu vajadzību apmierināšanai tai mērā, kādā viņa darbs tiek atzīts par vajadzīgu un vēlamu. Šādā situācijā cilvēkam pavisam noteikti izveidosies pavisam cits priekšstats arī par savām vajadzībām, nekā saņemot naudu no bezpersoniskas valsts vai no privātuzņēmēja, kuram prātā pirmajā vietā ir paša peļņa.

Rūdolfs Šteiners runā par to, ka Jaunajos laikos kādreizējas pilnīgas verdzības vietā ir nākusi pusbrīvība, jo strādājot tieši atalgotu darbu, cilvēks arvien vēl pārdod vienu daļu no sevis, proti, savas fiziskās, dvēseliskās un garīgās spējas. Cilvēces attīstības gaitā darbam esot jāklūst pilnīgi brīvam. Šo faktu neviens nevarot noraidīt vai izmainīt.

Arī mūsu laikabiedrs amerikāņu vēsturnieks Theodore Roszak savā grāmatā „Person/Planet. The creative disintegration of industrial society” velta veselu nodaļu mūsdienu darba pasaulei un nonāk pie tā paša slēdziena, kā Šteiners, proti, ka darbs ir jāatdala no atalgojuma:

„Darbs, kas producē nevajadzīgu labklājības atkritumus vai ieročus, ir slikts un bezjēdzīgs. Darbs, kas apmierina iedomātas vai mākslīgi radītās vajadzības, ir slikts un bezjēdzīgs. Darbs, kas māna un manipulē, kas ekspluatē un pazemo, ir slikts un bezjēdzīgs. Darbs, kas kaitē videi un padara pasauli pretīgu, ir slikts un bezjēdzīgs. Nav nekādas iespējas attaisnot šādus darbus – nedz uzlabojot, nedz pārstrukturējot, nedz apmaksājot to no sabiedriskiem fondiem, nedz no valsts līdzekļiem, nedz samazinot to, nedz decentralizējot, nedz demokratizējot. Cilvēks jūtas arvien mazāk atbildīgs par savu darbu, izņemot pavisam abstraktā juridiskā ziņā, jo nejūt tajā nekādu personīgu jēgu. Viņš to pilda tikai tādēļ, ka atalgojums, ko viņš par to saņem, ļauj viņam nodrošināt savu eksistenci. Šāds darbs nav nekas, caurums dzīves vidū. Tā ir izšķiesta dzīve, un nekas nepadara mūs dusmīgākus un dumpīgākus kā pieredze, ka viena daļa mūsu vienreizējās dzīves tiek vienkārši izniekota, nozagta un izmantota kādiem mums nezināmiem mērķiem.”

Kurš veic visus minētos darbus kā ne paši cilvēki? Finanšu oligarhi, kuri arvien skaļāk un, no vienas puses, viscaur attaisnoti tiek vainoti visās cilvēces nelaimēs, neko no tā nedara ar savām rokām, viņi tikai apmaksā šos un daudzus vēl kaitīgākus darbus. Kurš nav dzirdējis no kāda ierēdņa: „Man ļoti žēl, bet es nevaru jums līdēt. Es tikai izpildu rīkojumu.” Dažs labs pat atzīst, ka viņš ir tikai maza skrūvīte lielā mehānismā, kurai nav ne jausmas, kurš un ar kādu mērķi to

iedarbina. Bet es neesmu redzējusi, ka kāds no viņiem būtu piesiets pie sava krēsla. Viņš pats ir ar mieru spēlēt skrūvītes lomu, proti, atalgojuma dēļ.

Kādēļ cilvēki to dara? Atkal jāsaka: tādēļ, ka neredz savas problēmas tur, kur tās patiešām ir. Un tādēļ, ka viņi tās neredz un nerisina, pasaule ir tāda, kāda tā nu ir. Un tādēļ, ka viņi nerisina savas tiešās problēmas, no citas puses viņiem brūk virsū citas: kaitīgie pārtikas produkti, piesārņots gaiss, raizes sagādājošie bērni, slimības, kriminalitāte utt. utj. Tās tad viņi uzskata par citu izraisītām problēmām un varbūt pat pauž savu neapmierinātību ar šīm „nekārtībām” demonstrējot vai parakstot petīcijas pēc principa „*Kur skatās valdība!?*” (Lūiss Kerols „*Alise brīnumzemē*”)

Tagad mēs redzam, ka faktiski pati dzīve iekārtojas tā, ka pazūd darba devēja tieši apmaksātie darbi. Vai tas nevarētu nozīmēt, ka Rūdolda Šteinera pareģotā attīstības nepieciešamība atbrīvot darbu no atalgojuma iebrūk mūsu dzīvē caur logu tādēļ, ka mēs nelaižam to ienākt pa durvīm? Un tikai tādēļ, ka cilvēki neredz un negrib atzīt, ka tas ir milzīgās īstās problēmas risinājums, viņi cieš no bezdarba, arvien vēl uzskatot tieši algotu darbu par vienīgo dzīves nodrošinātāju. Tas nav nekas cits kā traģiska domāšanas kļūda.

Īstenībā mums vairs nemaz nav citas izejas kā mainīt savu attieksmi pret dzīvi par 180°, jo mēs kā cilvēce esam sasnieguši to evolūcijas pakāpi, kad tas kļūst par absolūtu nepieciešamību. Viss, ko mēs turpmāk gribēsim iegūt no kopīgā labuma paši sev, nerēķinoties ar citiem, arvien mazāk ies mums labumā un sagādās arvien mazāku gandarījumu. Mēs vēl ilgi varam aizvērt uz šo faktu acis un mēģināt noturēties vecajās sliedēs, bet mēs jutīsimies arvien nelaimīgāki, jo, no vienas puses, abstrakta nauda arvien vairāk tiks maksāta tieši par bezjēdzīgiem darbiem un, no otras puses, mēs neatradīsim iespēju izmantot savu netaisnīgi saņemto naudu jēdzīgi. „Netaisnīgi” tādēļ, ka bez citu cilvēku vajadzību ievērošanas. Šai ziņā taisnīgs var būt tikai tas ienākums, ko mēs saņemam kā pateicību par konkrētu, cilvēku labā paveikto darbu.

Tātad ir un paliek, ka mums visiem jāatrisina tikai viena vienīga problēma, jāizpilda viens vienīgs uzdevums, visiem viens: atrast savu īsto vietu un lietu dzīvē un palīdzēt izdarīt to citiem. Atliek apzināties, ka neviens cilvēks taču nepiedzimst tāpat vien. Katram ir savs lielāks vai mazāks uzdevums cilvēces kopsakarībā, un sociālā ziņā katrs neizdzīvotais, atraidītais vai neatklātais liktenis ir akmens citu cilvēku ceļā, kuriem tad jāuzņemas divi, trīs un vairāki uzdevumi, vai arī viņa vieta paliek tukša, no kā atkal cieš citi, kuriem jāiztiek bez viņa snieguma.

Patreizējā situācija ir burtiski kļūde pēc tā, lai mēs reiz paskatītos apkārt un ieraudzītu, cik daudz, cik neapmierami daudz jēdzīga darba ir visapkārt. Un šo darbu iespējamie darītāji nīkuļo par bezdarbnieku pabalstiem, kas tiek doti tieši par to, ka viņi nestrādā. Varbūt vienam otram šīs domas var likties abstraktas, nepraktiskas, bet tas patiešām ir tikai redzespunkta jautājums. Pierādījumam viens piemērs no dzīves.

Kāda jauna sieviete Vācijā ir palikusi bez darba. Viņa gan saņēma bezdarbnieka pabalstu, bet tas viņu neapmierināja. Viņa sev teica: nevar būt, ka es nevienam neesmu vajadzīga. Reiz viņai ienāca prātā, ka kādreiz viņa ar lielu prieku darbojusies amatieru teātrī un, ka no tiem laikiem jābūt palikušiem arī kādiem kostīmiem. Uzķāpusi savas mājas bēniņos, viņa atrada klauna kostīmu, uzvilka to mugurā un izgāja ārā. Viņa aizbrauca uz bērnu slimnīcu un, staigājot pa palātām, uzjautrināja slimos bērnus ar stāstiņiem un skečiem. Sākumā slimnīcas personāls skatījās uz viņu aizdomīgi, bet tā kā viņa nepretendēja ne uz kādu samaksu, ļāva viņai darboties. Ar laiku gan visi ievēroja, ka slimie bērni sākuši mazāk raudāt. Viņi ar nepacietību gaidīja Kerstin, kas nāca pie viņiem katru dienu noteiktā laikā. Atmosfēra slimnīcā kļuva vieglāka, gaišāka, un bērni sākuši ātrāk izveseļoties. Tas beidzās ar to, ka pateicīga slimnīcas vadība kopā ar bērnu vecākiem atrada iespēju regulāri maksāt viņai noteiktu summu. Drīz vien arī citas slimnīcas, tad arī veco ļaužu pansionāti sākuši aicināt viņu pie saviem pacientiem. Pavisam jauna darba vieta tika pašas tā darītājas radīta un tad, līdzcilvēku akceptēta, nodrošināja viņai iztiku.

DEMOKRĀTIJAS KRĪZE

„Šodien ir laiks, kad ir jāmācās atšķirt starp valdīt un pārvaldīt... jāvalda šodien tautai, valdība drīkst tikai pārvaldīt. Tas ir tas, kas jāpanāk.”

Rūdolfs Šteiners

Uz demokrātijas jēdziena piemēra var vērot, kā reiz dzīvas un veselīgas idejas, kurām cilvēki piešķir noteiktus vārdus, lai iepazīstinātu ar tām savus laikabiedrus, ar laiku atstāj šos vārdus, un tie kā tukšas čaulas, kā ideju līķi vēl ilgi, parasti pārāk ilgi piesārņo mūsu valodu un līdz ar to cilvēku prātus.

Vārds „demokrātija” dāsni rotā masu mediju izdevumus, skan visās politiskās runās, lai arī no pašas demokrātijas praktiski nekur nav ne vēsts? Tautas, demosa balss nozīme de facto ir līdzīga nullei. Ja tā kaut kur arī saceļas, tad parasti vai nu netiek sadzirdēta aiz biežajiem valsts varas mūriem, vai līdzīgi bumerangam, atgriežas atpakaļ šādu vai tādu represiju formā.

Kādēļ tas tā ir? Skatoties pavirši šķiet, ka te vainīgs ir politiķu negodīgums un mantkārbība, kas neļauj viņiem domāt par tautas vajadzībām. Bet kādēļ pie „siles” arvien no jauna tiek visgodkārigākie un mantkārigākie, kuri tūlīt pēc vēlēšanām aizmirst visus savus priekšvēlēšanu nodomus un solījumus tautai kā nebijušus? Šķiet, ka atliek dabūt „augšā” nedaudz godīgākus cilvēkus, un viss uzreiz sakārtotos. Tā ir liela ilūzija. Īstā problēma pastāv tajā, ka pati centralizētā valsts iekārta, pie kuras mēs arvien vēl krampjaini turamies, lai arī tā mūsu acu priekšā nepārprotami pārvēršas par arvien despotiskāku, cilvēkiem naidīgāku varu, ir sen novecojusi, un to likumsakarīgi ir apsēduši visi iespējamie dēmoni, kuru pūliņi tiek vērsti uz to, lai aizkavētu vai vispār nepieļautu pozitīvu cilvēces attīstību. Mūsdienų valsts sistēmā zem demokrātijas maskas faktiski arvien vēl valda Romas impērijas gars ar tā elitāru egoismu un izvirtušu morāli. Nav nekādas jēgas kritizēt cilvēkus, kas nokļūst zem šī gara ietekmes, tikko tiek pie varas. Nav ko uz viņiem dusmoties, pārņemt viņiem gudrības vai godīguma trūkumu,

jo, kamēr mēs guļam, pati sistēma konsekventi izvelk „augšā” tos, kuri iekšēji ir gatavi tai kalpot, un mēs tai vēl palīdzam, katru reizi no jauna uzķeroties uz viņu solījumiem. Faktiski neviens no tiem, kuri nokļūst šī gara ietekmes sfērā, nespēj pretoties metodēm, ar kurām tas pakļauj cilvēkus savai gribai. Tā kā no turienes nav ko gaidīt sabiedrības problēmu risinājumus. Mums tikai jāatver acis un jāierauga, ka šī situācija ir sekas tam, ka mēs visi esam krietni aizkavējušies savā apziņā.

Visu samilzušu problēmu risinājums ir nu jau labu laiku ar impotenci sirgstošas valsts sistēmas radikālā rekonstrukcijā un, pirmām kārtām, decentralizācijā. Mūsdienu sabiedrības problēmas pieprasa reformas, kas rēķinātos ar atsevišķu pilngadīgu pilsoņu gara brīvību. Nekādi no valsts vadošām struktūrām izrietošie problēmu risinājumi, kas tiek izvirzīti un realizēti aizbildniecības garā, vairs nav spējīgi atbilst reālām sabiedrības vajadzībām. Ja atsevišķais pilsonis, apzinoties savas pamata tiesības un balstoties paša spriest spējā un profesionālā kompetencē, grib darboties, tad nekāda valsts birokrātija, nekāds politisks vairākums nedrīkst stāties viņam ceļā, katrā ziņā, kamēr viņš ievēro citu cilvēku brīvību. Valsts pienākums nav organizēt un izvirzīt prioritātes saimniecības, medicīnas, izglītības vai kādā citā dzīves jomā, jo šodien ir svarīgi ļaut īstenoties visdažādākajām iniciatīvām, kas izriet no reāli strādājošiem cilvēkiem. Pati dzīve rādīs, vai tās ir dzīvot spējīgas, vai nē. Tādēļ ir nepieciešams radīt iestādes, kas darbojas pēc reālās pašpārvaldes un pašnoteikšanās principa.

Pēdējie gadu desmiti rāda, ka cilvēce neapturami saaug kopa vienā visu pasauli aptverošā saimnieciskā organismā, kura dzīvi nosaka, no vienas puses, darba sadale, no otras, savstarpēja atkarība. Kamēr šis process attīstās stihiski, tajā lielā mērā valda nežēlīga konkurence uz sociālā taisnīguma rēķina. Līdz ar to sabiedrība nokļūst zem egoistiski orientētās ekonomikas spiediena, kas vadās vienīgi pēc atsevišķu personu kapitāla pavairošanas kritērijiem. Tādēļ arī saimniecības krīzes risinājums ir saimniecības jautājumu pilnīgā nodošanā uzņēmēju un patērētāju asociāciju ziņā, valstij paturot tikai juridisku funkciju: uz likumdošanas pamata ierādīt ekonomikai sociālas un ekoloģiskas robežas, sakārtot juridiskas attiecības starp cilvēkiem un cilvēku grupām atbilstoši tiesiskai apziņai, t.i., ievērojot visu partneru intereses, un ieviest jaunu saprātīgu finansu sistēmu.

Jau pirms 100 gadiem civilizētai cilvēcei tika pavērta šī brīnišķīgā iespēja pamazām, bez jebkādam revolūcijām un kariem aizvietot novecojušo valsts iekārtu ar jauno, decentralizēto, kas ir pilna dzīvības un kas ļautu katram cilvēkam izdzīvot savu radošo potenciālu par labu visai sabiedrībai. Rūdolfa Šteintera ideja par „sociālā organisma trīsdalīgumu” netika saprasta pietiekamā mērā; cilvēki nebija tai gatavi un noraidīja kā „nepraktisku”. Virsroku ņēma, no vienas puses, „praktiskas” sociālistu teorijas, ar kurām izdevās aizraut proletāriešu masas, no otras, kapitālisma solītās labklājības vīzijas. Sekas tam bija visas 20. gadsimta traģēdijas, kā arī visas turpmākās krīzes un katastrofas, jo varai arvien vairāk centralizējoties (kas tad cits ir šī neapturamā globalizācija, kuras liecinieki mēs esam!), tā arvien skaidrāk saskatāmi iegūst elitāru, antihumānu raksturu. Tās mērķis ir absolūta vara, kas ļautu nelielai finansu elitei netraucēti kontrolēt visu un katru un iekārtot dzīvi uz Zemes pēc saviem egoistiskiem ieskatiem. Šis process ir sasniedzis kritisku punktu un tas neapstāsies pats par sevi. Tas attīstīsies arvien tālāk, pārņemot arvien lielākas Zemes iedzīvotāju masas un pakļaujot to dzīvi

savai necilvēciskai varai. Tas turpināsies tik ilgi, kamēr pietiekami daudz cilvēku nepamodīsies un nepaveiks sevī minēto pavērsienu, jo būtībā lielie varas kārotāji var sasniegt savu mērķi tikai balstoties uz mūsu katra mazajām egoistiskām iekārēm, uz mūsu aklumu pret dzīves realitātēm un labās gribas trūkumu. Bezdomīga, savu egoistisku iekāru apmierināšanu meklējošā masa ir viegli kontrolējama, manipulējama un lēti uzpērkama. Tā viegli ļauj sevi iemānīt totālas atkarības slazdā, to pat nemanot.

IZGLĪTĪBAS KRĪZE

Kādēļ šodien, kad situācija ir sabiezējusi tā, ka nu ir skaidrs, ka tālāk tai pašā virzienā ceļa vairs nav, nevienam nav ideju krīzes pārvarēšanai? Kādēļ neviens nespēj reāli izvērtēt situāciju un ieraudzīt kādu jēdzīgu izeju? Tādēļ, ka cilvēku gars, ar kuru viņi varētu to izdarīt, ir sagūstīts konvencionālas domāšanas slazdā. Tas arī ir saprotams, jo civilizētā pasaulē gadsimtiem paaudze pēc paaudzes tiek audzināta nevis pasaules un tajā valdošo likumsakarību izpratnei, bet gan mietpilsoņa eksistencei, kura interese nesniedzas pāri elementāro ikdienas vajadzību un savu dziņu un instinktu apmierināšanai. Topošie pilsoņi kopš mazotnes tiek piebāzti ar abstraktas informācijas lērumu, ar dažnedažādām dogmām un aizspriedumiem, kuriem nav nekā kopīga ar reālo dzīvi. Valsts pasūtījumā un tās neatlaidīgā uzraudzībā viņi tiek audzināti par patērētājiem un paklausīgiem nodokļu maksātājiem, nevis par brīvām individualitātēm, kuras varētu prātīgi un cilvēciski organizēt un pārvaldīt savu un savas planētas dzīvi.

Tādēļ tie, kuriem faktiski būtu jāvalda, tauta, arvien vēl ir akli un kurli pret patiesību, pret lielām kopsakarībām, pret morālo pasaules kārtību. Ja tā kādreiz arī paceļ savu balsi, tad tā lielākoties nav diez kāda dižā prāta balss, bet gan drīzāk, tā teikt, vēdera balss, protests pret savas labklājības ierobežošanu. Valsts „burkāna un pātagas” politikas gaisotnē arvien vēl paaudze pēc paaudzes tiek garīgi kastrēta un ieaudzināta taisnā ceļā „darba tirgus” vāveres ritenī, ko cilvēki nemaz neredz un nejūt, jo tiek ieskundēti tajā jau kopš mazotnes. Cilvēki netiek gatavoti ne sava likteņa izdzīvošanai, ne sociālo attiecību izpratnei, ne vispār jebkādai jēdzīgai nākotnei. Tādēļ viņi ļauj sevi ciniski apmuļķot un izmantot „šīs pasaules kunga” plānu īstenošanai.

Ko visa iepriekš izklāstītā ziņā nozīmē izglītības krīze? Cilvēki redz to tajā faktā, ka skolu skaits tiek samazināts, skolotāji atlaisti no darba, palikušiem samazinātas algas. Tā ir tikai kārtējā maska. Īstā problēma slēpjas pavisam citur.

„Kāda ir garīgā realitāte? Tā pastāv tajā, ka kopš gadu desmitiem tūkstoši individualitāšu, kuras nes sevī impulsus mūsu laikmeta krīzes pārvarēšanai, tiek preparētas ar ieradumiem, kas sagatavo viņas labākā gadījumā krietna mietpilsoņa dzīvei bez jebkādas paša iniciatīvas. Kādam ir jāierauga, ka aiz nevainīgas un it kā jaukas mazo bērnu pedagoģijas slēpjas garīga traģēdija, kurā ne tikai bērnu, bet arī audzinātāju dvēseles tiek noniekotas un paralizētas.

Ētiska individuālisma (viens no centrālajiem jēdzieniem Rūdolfa Šteinerā "Brīvības filosofijā") ziņā ikviens bērns no paša sākuma ir savas attīstības subjekts, nevis audzināšanas objekts. Tas

jebkurā situācijā audzina sevi pats. Tam viņš ir sagatavots ar reinkarnācijas faktu. Katrā bērnā dzīvo personība, kas var pārsniegt ar savu gudrību un briedumu audzinātāju. Mūsu priekšā ir cilvēki, kas ir piedzimuši vēlāk par mums un tādēļ atnesuši sev līdzī jaunus impulsus no garīgās pasaules, kuriem ir jāsāk darboties tad, kad viņi sasniedz savu pilngadību. Par kultūras progresu var runāt tikai tad, ja šie impulsi tiek realizēti. Bet kā tie var tikt līdz realizēšanai, ja bērni tiek pieradināti darīt to, ko pieaugušie - pat ne audzinātāji, bet ierēdņi - uzskata par labu un pareizu?

Bērns ir atdarinoša būtne, bet ko viņš var atdarināt? Viņš atdarina audzinātāju nedomāšanu, pasivitāti un visus anahronismus, pēc kuriem viņi vadās savā dzīvē un darbā. Tas ir vāveres ritenis, no kura neviens nevar izsprukt, kamēr nepamostas.”

Verners Kūfuss, dziedinošais pedagogs

Sociālā organisma trīsdalīguma ziņā arī izglītības krīzes vienīgais risinājums ir izglītības, kā arī jebkādas citas garīgās dzīves formas pilnīgā atbrīvošanā no valsts aizbildniecības un tās nodošanā reāliem kompetentiem audzinātājiem un skolotājiem, kuri roku rokā ar ieinteresētiem vecākiem vislabāk var spriest par to, kas, kad un kā ir jāmāca konkrētiem bērniem, lai veicinātu viņu attīstību.

Katram pilngadību sasniegušam cilvēkam jādrīkst pašam uzņemties atbildību par to, ko un kā viņš dara. Tāpat katram jābūt reāli iespējai apmierināt savu līdzcivēku vajadzības atbilstoši savām spējām. Tikai šādi cilvēce kā tāda var sasniegt savu pilngadību, kas ir krietni aizkavējusies. Šādi mēs nostātos uz pašlaik vienīgā cerīgā ceļa pie brīvības gara dzīvē, pie brālības saimniecības jomā un pie visu cilvēku vienlīdzības likuma priekšā, citiem vārdiem sakot, pie humānas sabiedrības iekārtas, pie „TRĪSDAĻĪGĀ SOCIĀLĀ ORGANISMA”, kur cilvēks būs otram cilvēkam nevis vilks, bet gan brālis, kur nebūs darba devēju un darba ņēmēju, bet tikai darba darītāji, kur lietas iegūs savu īsto jēgu un nozīmi un pasaule reiz nostāsies no galvas uz kājām.

Idejas veselīgai sabiedrības dzīves sakārtošanai joprojām gaida, kad tie, „kuriem ir ausis, lai dzirdētu”, tās saklausītu un ņemtu pie sirds. Lai tās reiz realizētos, galvenais, kas mums visiem beidzot jāsaprot: neviens onkulis, neviena tante, neviena partija, neviena valdība, neviena savienība, tātad, neviena instance ārpus mums nevar palīdzēt mums sasniegt šo mērķi; ceļš pie tā sākas mūsu sakārtotā domāšanā, mīlošā sirdī un čaklās rokās. Tas ir sasniedzams tikai un vienīgi katram pašam pamostoties un atpazīstot citus pamodušos pašus, ar kuriem kopā var sākt būtēt vecajā pasaulē jauno, proti, šeit un tagad.

Par sociālā organisma trīsdalīgumu var lasīt: Rūdolfs Šteiners „Būtiski sociālā jautājuma aspekti”, izd. AntropoSofija.